

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

Дипломна робота

магістра
(освітній ступінь)

на тему
«Використання логоритміки в усуненні порушень мовлення та рухової системи дітей»

Виконав: студент 2 курсу, групи ДО -2м
спеціальності 012 Дошкільна освіта, ОС «магістр»
(шифр і назва освітнього ступеня, спеціальності)

Мотичка Ганна Павлівна
(прізвище та ініціали студента)

Керівник: канд.пед.наук, доцент Барна Х.В.
(прізвище та ініціали)

Рецензент: к.пед.н., ст.викл. Любченко І. І.
(прізвище та ініціали)

Мукачево - 2019 року

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Розділ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ З ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ	9
1.1. Теоретичні основи використання логоритміки в корекційній роботі з дітьми дошкільного віку	9
1.2. Педагогічна доцільність використання засобів та методів логоритміки у корекційно-розвитковій роботі з дошкільниками	17
1.3. Особливості використання логопедичної ритміки у освітньому просторі дошкільного закладу	28
1.4. Методичні рекомендації щодо змісту логоритмічних занять	34
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА МЕТОДИКИ ВИКОРИСТАННЯ ЛОГОРИТМІКИ В СИСТЕМІ КОРЕКЦІЇ	49
2.1. Діагностика з виявлення особливостей психомоторики у дітей старшого дошкільного віку	49
2.2. Шляхи корекції психомовнорухових функцій у дітей засобами логоритміки	62
2.3. Аналіз результатів впровадження логоритміки в навчально-виховний процес дошкільного закладу	77
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83
ДОДАТКИ	91

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасний стан модернізації спеціальної освіти в Україні характеризується об'єднанням наукових пошуків і зусиль, посиленою увагою до поглибленого вивчення особливостей загального, психічного і мовленнєвого розвитку дітей з порушеннями розвитку з метою забезпечення індивідуальної траєкторії розвитку кожної дитини з урахуванням її психофізичних особливостей, можливостей, здібностей, інтересів тощо. Це вимагає від спеціалістів усіх галузей супроводу дітей, пошуку нових ідей, методологій і технологій ефективної допомоги, підтримки та максимально можливого розвитку дитини для її успішного соціального й особистісного становлення.

У працях П.К. Анохіна, В.І. Бондаря, Л.С. Виготського, С.Ю. Коноплястої, В.В. Лебединського, В.І. Лубовського, О.Р. Лурія, І.І. Мамайчук, В.Г. Петрової, В.М. Синьова, В.В. Тарасун, Л.І. Фомічової, М.К. Шеремет та інших науковців комплексне дослідження порушень розвитку стає загальнозначущою проблемою суспільства з огляду на стрімке збільшення дітей з проблемами психофізичного розвитку, спричиненого впливом негативних екологічних, соціально-економічних, демографічних та внутрішніх біологічних чинників, які ускладнюють або унеможливають їх соціально-психологічну адаптацію, входження в освітній простір і майбутнє професійне самовизначення.

Ця проблема є актуальною для дошкільників із порушеннями мовлення, оскільки сьогодні в Україні спостерігається тенденція до зростання кількості дітей із тяжкими порушеннями мовлення. Цей факт вимагає перегляду методів і форм виховання та навчання зазначеної категорії дітей (С.Ю. Конопляста, З.П. Ленів, Л.В. Лопатіна, Н.В. Манько, І.С. Марченко, Н.Г. Пахомова, О.Г. Приходько, В.В. Тарасун, В.В. Тищенко, М.К. Шеремет, Д.І. Шульженко та ін.). Сьогодні досить гострою проблемою логопедичної науки є проблема порушення мовлення та рухової системи

дітей, корекція якої має важливе медико-педагогічне, психологічне та соціальне значення.

Однією з існуючих корекційних методик навчання та виховання дітей з порушеннями мовлення засобами руху, музики та слова є логопедична ритміка.

Г.А. Волкова визначає логопедичну ритміку як одну з форм активної терапії, яка може бути включена у «...реабілітаційну методику виховання, лікування та навчання осіб з різними порушеннями розвитку, особливо стосовно до людей з мовленнєвими патологіями». Основною метою логоритміки є подолання порушень мовлення шляхом розвитку та корекції рухової сфери.

Уявлення про логоритмічне виховання дітей з проблемами мовлення ґрунтувалося на працях вітчизняних та зарубіжних учених (Н.Г. Александрової, Г.А. Волкової, В.О. Грінер, Е. Жак-Далькроза, В.О. Кондратенко, З.П. Ленів, Т.С. Овчіннікової, Є.В. Оганесян, Є.Ф. Рау, С.Д. Рудневої, Ю.О. Флоренської та ін.). Науковці сформулювали основні принципи здійснення корекційного логоритмічного впливу: урівноваження діяльності нервової системи, точність дозування подразників (темпу, ритму, динаміки музики та слова; узгодження індивідуального та колективного ритму вихованців; розвиток здатності до зосередження; урахування вікових особливостей для здійснення добору матеріалу).

Вище зазначене зумовлює актуальність та необхідність розв'язання проблеми виявлення і подолання порушень мовлення дітей дошкільного віку, розробки діагностичних і корекційно-розвивальних методик та їх упровадження в систему дошкільної освіти. Цим зумовлено вибір теми магістерського дослідження «Використання логоритміки в усуненні порушень мовлення та рухової системи дітей».

Мета дипломної роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності використання логоритмічних занять в системі корекційної роботи.

Для реалізації поставленої мети визначено такі **задачі**:

1. З'ясувати рівень розробки досліджуваної проблеми у лінгвістичній, психолінгвістичній, психолого-педагогічній, спеціальній, науковій та методичній літературі.
2. Охарактеризувати особливості використання логопедичної ритміки різними фахівцями у роботі з дітьми дошкільного віку
3. Визначити та дослідити рівень розвитку мовнорухової сторони мовлення дітей старшого дошкільного віку.
4. Розробити та обґрунтувати зміст методики корекції мовнорухової системи дітей дошкільного віку

Об'єкт дослідження - моторні та мовленнєві порушення у дітей і процес їх корекції.

Предметом дослідження є використання засобів логопедичної ритміки в методиці корекції мовнорухових функцій у дітей.

Гіпотеза дослідження – корекція мовнорухових порушень у дітей засобами логоритміки буде ефективною, якщо буде реалізовано:

- комунікативну спрямованість корекційно-мовленнєвої роботи з дітьми;
- поєднання традиційних методик корекції мовлення та моторики дітей з інноваційними засобами логоритміки;
- педагогічно організованого і відповідно мотивованого процесу корекції мовлення та рухових функцій дітей з використанням засобів логоритміки, що сприятиме більш успішній підготовці їх до навчальної діяльності.

Методи дослідження. Теоретичні: аналіз, порівняння і узагальнення психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми; емпіричні: вивчення науково-методичної літератури, цілеспрямовані спостереження: експериментальні методи – констатуючий, формуючий та контрольний експерименти.

Теоретико-методологічною основою дослідження є психолого-педагогічні (Л.С. Виготський, М.І. Жинкін, С.Л. Рубінштейн), психолінгвістичні концепції (О.М. Гвоздєв, О.М. Леонтєв, О.О. Леонтєв, О.Р. Лурія, Є.Ф. Соботович) про місце мови та мовлення; загальнодидактичні принципи педагогічної спадщини (Я.А. Коменський, А.С. Макаренко, В.А. Сухомлинський, Л.М. Толстой, К.Д. Ушинський та ін.); специфічні закономірності розвитку в нормі та при порушеннях онтогенезу (В.І. Бондар, Л.С. Виготський, Р.Є. Левіна, В.І. Лубовський, В.М. Синьов, В.В. Тарасун, М.К. Шеремет); корекційну спрямованість навчання і виховання дітей (Т.О. Власова, К.С. Лебединська, О.М. Мастюкова, В.М. Синьов, О.А. Стребелева, Г.В. Чиркіна, Л.І. Фомічова, М.К. Шеремет); науково-методичні дослідження про вплив логопедичної ритміки на результативність корекційно-розвивального навчання (Г.А. Волкова, В.О. Грінер, Е. Жак-Далькроз, Л.Н. Комісарова, В.О. Кондратенко, О.А. Медведева, Є.В. Оганесян, Є.Ф. Рау, С.Д. Руднева, Ю.О. Флоренська).

Апробація результатів дослідження. Основні положення дослідження були надруковані в науковому журналі «НАУКА МАЙБУТНЬОГО»:

1. Мотичка Г.П., Барна Х. В. Особливості рухових порушень у дітей з важкими вадами мовлення / Г.П. Мотичка, Х.В.Барна // Науковий журнал «НАУКА МАЙБУТНЬОГО»: збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених / Гол. ред. В.В. Гоблик. - Мукачево : Вид-во МДУ, Випуск 1(3) 2019. – С. 116 -119.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

ВИСНОВКИ

Аналіз спеціальної психолого-педагогічної літератури дозволив з'ясувати, що мовлення є одним з головних показників нормального розвитку дитини. Визначено, що своєчасне усунення недоліків мовлення допоможе запобігти труднощам в оволодінні навичкам читання і письма. Доведено, що мовлення напряму пов'язано з моторною сферою. Логоритміка є тою ланкою корекції, що поєднує виправлення порушень мовлення з розвитком сенсорних і рухових здібностей дітей. Тому включення засобів логоритміки у навчально-виховний процес дошкільного закладу є надзвичайно актуальним.

За сучасними дослідженнями виявлено, що кількість дітей з порушеннями психомовнорухової системи постійно зростає. З метою корекції цих функцій широко використовується логоритміка. Логопедична ритміка, як показала наша робота, є необхідною для всебічного розвитку дитини, оскільки має великий вплив на її розумовий, фізичний і психічний розвиток. Крім [того](#), сьогодні вона являє собою один із засобів подолання мовнорухових порушень.

Освітній процес у дошкільному закладі – цілісна, багатогранна структура. Усі його учасники (педагоги і діти) об'єднані однією метою для створення оптимальних умов повноцінного розвитку дітей та задоволення потреб для їх самореалізації. Використання логопедичної ритміки має неогіненне значення для розвитку малюків, робить освітньо - виховний процес цікавим, різноманітним і привабливим.

Щоб досягнути високих результатів у корекційному навчанні, слід залучати до корекційного процесу, з використанням логопедичної ритміки як засобу профілактики мовленнєвих порушень у дітей, усіх педагогів

дошкільного навчального закладу: логопедів, вихователів, музичних працівників та інструктора з фізичного виховання. Розкрито різні підходи (методики) щодо побудови та змісту логоритмічних занять.

Аналіз існуючих на сьогоднішній день методик з проведення логоритмічних занять свідчить про те, що методичний аспект використання логоритміки в системі усунення мовнорухових порушень розроблено недостатньо. Це свідчить про необхідність подальшого вивчення і розвитку даного напрямку, так як логоритміка має велике значення у розвитку дитини і є одним з провідних засобів подолання порушень психологічної, рухової та мовленнєвої сфер. Крім того, проведене нами дослідження свідчить про те, що як раз розвиток цих сфер у дітей з мовноруховими порушеннями має свої особливості і потребує додаткової корекційно-розвиваючої роботи (що також свідчить про велику значущість логопедичної ритміки в системі усунення мовнорухових порушень).

Проведено обстеження та оброблено первинні результати. Експериментальна робота побудована у відповідності з результатами проведеного діагностичного дослідження. Логоритмічні заняття були спрямовані на всебічний розвиток дитини, вдосконалення мовлення, оволодіння руховими навичками, вміння орієнтуватися в навколишньому світі, розуміння сенсу пропонованих завдань, здатність долати труднощі, творчо проявляти себе.

Результати діагностики підтвердили ефективність розробленої та впровадженої серії вправ та занять, спрямованих на розвиток мовнорухових умінь у дітей старшого дошкільного віку. Ми рекомендуємо їх до застосування у практичній діяльності вихователів та інших фахівців дошкільних закладах з розвитку мовлення та моторної сфери у дітей старшого дошкільного віку

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>